

Vill du fråga Fritz Strandberg om antikviteter? Skriv till **Hemtrevligt**, 113 92 Stockholm, och märk kuvertet "Antikt" eller mejla till hemtrevligt@lrfmedia.lrf.se och märk mejlet "antikt".

Bestickens historia Från träsked till silvergaffel

INTRESSET FÖR ÄKTA SILVER har blommat upp på nytt. Gammal Fransk är en riktig klassiker.

Människan har i alla tider helst stoppat i sig maten med fingrarna. Först på 1500-talet började man äta med kniv och gaffel och besticken blev vardagliga bruksföremål. I dag dukar många gärna med finsilver.

AV ANNA KVIE
FOTO MICHAEL ENGSTRÖM

Av jordens drygt 6 miljarder människor äter en och en halv miljard med bestick och ytterligare en halv miljard använder sig av pinnar.

Resten föredrar att äta med fingrarna. Och väldigt länge var det så alla fick i sig maten. Traditionen att äta med bestick uppkom först i mitten av 1500-talet.

Förr i tiden bar man med sig sina bestick i ett litet fodral som hängde vid höften. De nogräknade hade även med sig nagel- och tandpetare.

Både kniven och skeden har funnits sedan urminnes tider

EN SILVERSKED blir pricken över i vid festdukningen.

ANRIKA GENSE i Eskilstuna är stolt kunglig hovleverantör, det är deras silverbestick som ligger på Nobelfestens dukade bord, berättar marknadschefen Monica Törnqvist.

ATT GÖRA EN enda silverkniv kräver 32 olika arbetsmoment.

men kniven sägs vara den äldsta delen. Den började användas redan under medeltiden och då skar man med höger hand och stoppade maten i munnen med den vänstra.

Från början var bestickkniven vass för att kunna spetsa köttet, men det satte den franske kungen Ludvig XIV stopp för på 1600-talet. Han förbjöd

den spetsiga modellen eftersom hans storslagna fester ofta urartade i regelrätta

slagsmål, där de förnäma gästerna förvandlades till rasande slagskämpar som använde världens matbestick som vapen.

Skeden har en avsevärt fridfullare historia. Eftersom den ofta var gjord i trä eller horn har alla gamla exemplar slitits ned under århundradena, vilket har försvårat efterforskningarna, men man har funnit dekorerade

silverskedar från 1300-talet.

Gaffeln anses vara den yngsta delen av besticken men samtidigt den mest omstridda. På målningar kunde man se hur djävulen tvingade in folk i helveteselden med hjälp av sitt redskap i form av en gaffel och Martin Luther utropade "Gud bevara oss från gaffeln". Men funktion och inte minst

"Ludvig XIV förbjöd spetsiga knivar när hans fester urartade i slagsmål"

färfäga vinner över vidskepelse. När man började förgylla och dekorera gaffeln blev den plötsligt accepterad och ett tecken på välstånd.

Innan vi investerade i aktier var det inte ovanligt att man satsade sin förmögenhet i ett äkta matsilver. Och många av oss har en relation till bordsilver: allt från dopskeden till mormors omsorgsfulla dukning med finsilvret varje söndag. Eller kanske ligger där en

bunt ärvda bestick bortglömda och invirade i en gammal linneduk hemma i en låda.

– Helt fel. Man ska helst använda sina bestick varje dag, det är då de blir som finast. Det går dessutom utmärkt att låta dem gå i diskmaskinen, så de är mer lättskötta än man kanske tror.

Det säger Monica Törnqvist, som är marknadschef på Gense, landets största tillverkare av silverbestick. I närmare 150 år har fabriken i Eskilstuna tillverkat matbestick som pryder såväl svenska matbord som festdukningen på Nobelfesten.

Trots en lång tradition har intresset för silverbestick varit ljummet de senaste åren. Men Monica Törnqvist tror att det håller på att vända, inte minst bland de yngre.

– Trenden är att man vill satsa på det som är äkta och som har ett beständigt värde. Det är roligt att samla på något som är både vackert, funktionellt och som dessutom håller

i generationer.

Att tillverka silverbestick är ett älderstiget hantverksarbete som ofta gått i arv i generationer. I processen med att göra en enda kniv ingår 32 moment som prägling, slipning, lödning och putsning.

Vem skulle inte vilja duka upp ett bord med en komplett uppsättning matsilver? Men att skaffa detta är en kostbar historia och skulle man inte råka ärva en samling finns lyckligtvis andra sätt. Numera erbjuder de flesta återförsäljare en återbetalningsplan.

En annan metod, mer mödosam men samtidigt roligare, är att för egen hand fynda silver på auktioner och loppisar. För att inte tala om internet där det numera vimlar av annonser på matsilver. Udda bestick brukar vara billiga, det är de hela uppsättningarna som kostar mer. Varför inte en kombination av olika modeller, helt beroende på eget tycke och smak? ■

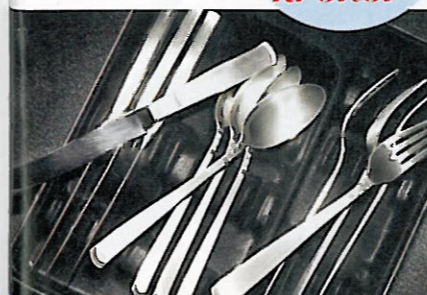
Silverstämplar

Silverstämpeln i form av tre kronor är Sveriges äldsta konsumentskydd (1596) och det är genom den man kontrollerar om silvret är äkta eller ej.

Silverfakta

Silver är ett metalliskt grundämne som tillhör gruppen ädelmetaller. Nysilver är däremot en oäkta metall som belagts med ett tunt lager silver. När man sliper på nysilvret kommer den mindre vackra ytan fram.

Vinn!
Bestick för
8 500
kronor

Klassiska Rosenholm kan bli din!

Svenska Rosenholm från Gense skapades på 1930-talet av Jacob Ångman, en av Sveriges mest kända silversmeder. I denna mattskimrande modell syns tydligt funktionalismens sparsamma linjer. Den görs endast i silver, så man kan alltid vara säker på att det är äkta vara. Schatullet innehåller fyra knivar, fyra gafflar och fyra skedar. Värde 8 500 kronor. Var med i vår utlottning genom att skicka in namn och adress till **Hemtrevligt** senast 12/11 2007.

Har du en förmögenhet i besticklådan? Vänd och läs